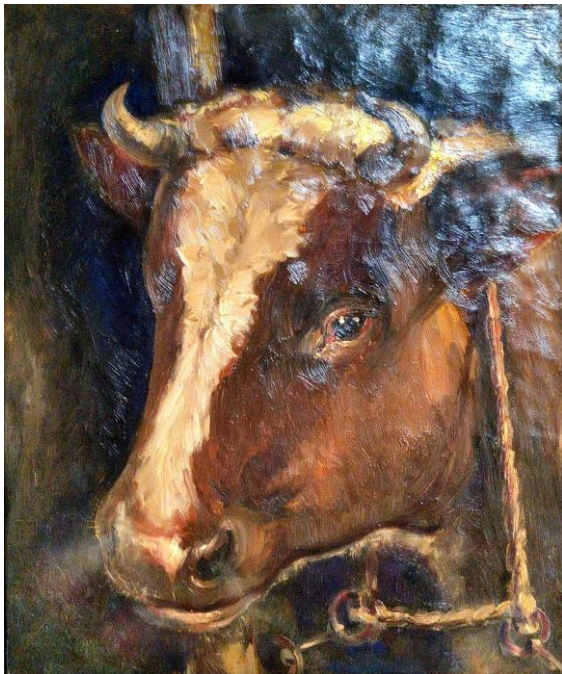

De Band

Een schilderij uit de expositie van Aart van Bennekum

Vrijzinnigen Nederland – Hardinxveld-Giessendam
74^e jaargang nr. 1 - 1 december 2022 - 1 maart 2023

Onze gesteldheid

*we zijn allemaal wel een beetje gebarsten of gebroken
toch niet klaar om afgedankt te worden
als niet-recycleerbaar
in plaats daarvan kunnen onze barstjes
en ontbrekende stukjes
misschien Japanse kintsugi-stijl
worden gevuld
hergebruikt
gerepareerd
getransformeerd
fout wordt karakteristiek
met liefde als goud
dat zou blinken
en ons weer heel maken
en laten schitteren
als nieuw*

Larry Doherty (vertaling Dirk van Leeuwen)

Kerkdiensten

De kerkdiensten beginnen om 10.00 uur, tenzij anders vermeld.

4 dec.	2 ^e Advent, Ds. A.P.B. van Meeteren, koffie
11 dec.	3 ^e Advent, Drs. Z. Albada, Gorinchem
18 dec.	4 ^e Advent, geen dienst. In Sliedrecht: Ds. M. Kwant
24 dec.	21.30 uur, Kerstnachtdienst, Ds. A.P.B. van Meeteren
25 dec.	Geen dienst
31 dec.	Geen dienst
8 jan.	Drs. Z. Albada, Gorinchem
15 jan.	Oecumenische dienst, 17.00 uur, Stationskerk
22 jan.	Ds. A.P.B. van Meeteren
29 jan.	Geen dienst. In Sliedrecht D.M. Ottens
5 febr.	Ds. A.P.B. van Meeteren
12 febr.	Ds. T. Huisman-Verspui, Rhenen
19 febr.	Ds. I. Verberk, Giessenburg
26 febr.	Geen dienst. In Sliedrecht: Ds. T. Huisman-Verspui
5 mrt.	Ds. A.P.B. van Meeteren
12 mrt.	Ds. R. v.d. Keur, Rotterdam

Extra collectes

Op **4 december** is uw collectegift bestemd voor het Leger des Heils en op **5 februari** collecteren wij voor de Telefonische Hulpdienst Dordrecht.

In uw aandacht aanbevolen.

Bloemendienst

Tel.

4 dec.	Mw. C. Versluis-den Hertog	613203
11 dec.	Mw. T. Keizer-Trapman	612002
24 dec .	Mw. J. Blokland	06-57034773
8 jan.	Mw. T. de Groen	06-37374559
22 jan.	Mw. A.E. Kazen-van Dijk	06-83334406
5 feb.	Mw. G. v. d. Graaf-Tromp	613256
12 feb.	Mw. A. Huisman-Dubbelman	630083
19 feb.	Mw. A. v. Noordenne-van Zuilen	614543
5 mrt.	Mw. C. Versluis-den Hertog	613203
12 mrt.	Mw. T. Keizer-Trapman	612002

Autodienst

4 dec.	mw. T. Keizer-Trapman	612002
11 dec.	dhr. J. Huisman	630083
18 dec.	dhr. K. Blokland	06-16145174
24 dec.	mw. M.A. de Groen	06-37374559
8 jan.	mw. A. van Noordenne-van Zuilen	06-51296539
15 jan.	mw. T. Keizer-Trapman	612002
22 jan.	dhr. J. Huisman	630083
29 jan.	dhr. K. Blokland	06-16145174
5 febr.	mw. M.A. de Groen	06-37374559
12 febr.	mw. A. van Noordenne-van Zuilen	06-51296539
19 febr.	mw. T. Keizer-Trapman	612002
26 febr.	dhr. J. Huisman	630083
5 mrt.	dhr. K. Blokland	06-16145174
12 mrt.	mw. M.A. de Groen	06-37374559

Poezenharen en de verwachting van iets nieuws

Ze vallen me opeens op, tijdens het stofzuigen. Poezenharen. Onder de radiatoren, achter de tafelpoten en op andere plekken uit het looppad liggen kleine plukjes pluus. Janneke en Sofie werken onmiskenbaar weer aan hun wintervacht. Dat mag ook wel. Het is bijna december als ik dit schrijf. Het is het pluus dat me bij de naderende feestdagen bepaalt. Want zeg nou zelf, het novemberweer is nog niet echt winters te noemen. En de winkeliers aarzelen zichtbaar tussen Sint, Kerst en het WK.

Waar ik nog in een soort eindeloze herfst lijk te hangen, zijn de poezen al een seizoen verder. Het is de natuur, ik weet het. Maar ik zou nu als predikant bezig moeten zijn met advent en zelfs de nadere kerstdagen. Maar het lukt me nog niet echt. Ik zit teveel gevangen in de waan van de dag, de tredmolen van de dagelijkse dingen. Een soort sleur die me vast houdt in een soort eindeloos heden. Vooruitkijken is er niet bij. Laat staan verwachten.

Wat valt er te verwachten? Er nadert een recessie, die volgens sommige zwartkijkers best wel even kan aanhouden. Een economische winter. Lekker dan. Ik lees verhalen van mensen die de gasrekening niet meer kunnen betalen en de CV maar uitlaten, waardoor het binnen 15 graden is. En dan moet het nog koud gaan worden. Dan kijk je niet echt uit naar de feestdagen, kan ik me zo voorstellen. En wat te denken van de opgelopen spanning tussen oost en west? Je kunt wel heel hard ‘vrede op aarde’ zingen, maar wat helpt het? En wat verwacht ik voor mezelf? Tja, geen idee.

Nee, Kerst zie ik nog niet zo voor me.

Maar dan komt een mailtje binnen dat het decemberrooster van Rijnmond binnen is. Omstreeks diezelfde tijd lees ik in de appgroep van het bestuur dat de boom is besteld en de kerstbundels zijn gearriveerd. Ik hoor van Anoeska hoe op de BSO alle kinderen enorm bezig zijn met Sinterklaas en kerst en ik herinner me hoe ik daar vroeger ook zo vol van kon zijn. Ergens diep van binnen resoneert iets. Misschien is ‘verwachting’ een groot woord. Maar er gebeurt wel iets.

Ik sprokkel tekens, merk ik. Tekens die horen bij 'iets' waar de feestdagen ons bij willen bepalen. Ik zuig ze op als poezenharen in de hoop dat ik iets meepik van de nieuwe tijden waar ze naar vooruitwijzen. Van het uitzien naar dat wat het dagelijkse overstijgt en iets nieuws in gang zet. Want er komt steeds iets nieuws. Alles stroomt. Ook als we niet opletten, er niet mee bezig zijn, omdat we onze handen al vol hebben aan wat er vandaag allemaal moet.

Advent wil ons uit de sleur halen en over de grenzen van vandaag laten kijken. Advent is er om de verwachting in ons wakker te kussen. Waar hopen we op? Voor onszelf, onze omgeving en, vooruit, de wereld? En kan die hoop iets in gang zetten? Iets geboren laten worden? Gedachten die advent wil losmaken. Soms lukt dat. Eventjes. Als bij het zien van poezenharen onder de radiator.

Aries van Meeteren

Contact met de voorganger

Bellen, mailen, appen, sms-en, facebooken, ik ben van alle markten thuis. Maar het liefst kom ik gewoon bij u langs. Dat praat wel zo makkelijk. Maak gerust een afspraak! Ik ben er niet alleen voor bij ziekte, nood en andere calamiteiten. Ook als u wel eens een goed gesprek kunt gebruiken of eens van gedachten wilt wisselen over iets dat u bezig houdt, kom ik graag op de koffie als dit mogelijk is. Ik ben bereikbaar op avanmeeteren@kerkmetdebeelden.nl. Wie wil bellen, kan me overdag bereiken op 06-26258184. Gezien mijn overige werkzaamheden kan ik niet beloven dat ik u onmiddellijk uitgebreid te woord kan staan. Maar ik maak graag een afspraak voor een vervolgesprek. Aries van Meeteren.

Aandachtscommissie

Wij stellen het op prijs dat u opnamen in het ziekenhuis en thuiskomst uit het ziekenhuis meldt aan Liesbeth Kazen (06-8333 4406) of aan Tonny Keizer (0184-612002), zodat wij hieraan aandacht kunnen besteden.

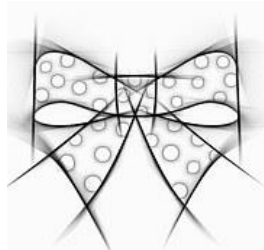
Privacy Statement

Ons privacy statement staat op onze website www.kerkmetdebeelden.nl. Belangrijk is dat uw lidmaatschaps- en adresgegevens gebruikt worden voor administratie, pastoraat en verspreiding Band. Eventueel voor nieuws over activiteiten, uitnodigingen voor leeskring en lezingen via de mail. Als u dit niet wenst, kunt u zich afmelden. (Wij hopen van niet)

Verjaardagskalender

Wij feliciteren de jarigen van de komende maanden en wensen hen alle goeds en een fijne dag toe:

1 dec. dhr. J. van Wingerden
4 jan. mevr. A. den Breejen-van Garderen
9 jan. mevr. M. van 't Verlaat-de Bruin
13 jan. mevr. M.M. Vis
29 jan. dhr. Z. Albada
3 feb. dhr. A.G. Kamsteeg
5 feb. dhr. C. van den Herik
10 feb. mevr. I. de Jong-van Wingerden

In memoriam Gerda Brandwijk

Op zondagochtend 2 oktober 2022 overleed Gerda Brandwijk. Daarmee kwam een einde aan een lang en veelbewogen leven. Dat laat de rouwkaart ook zien. Aan de binnenkant ervan is een foto afgedrukt waarop Gerda staat die op hoge leeftijd de alternatieve Elfstedentocht schaatst op de Oostenrijkse Weissensee. We zien een doorzetter die ondanks alle tegenwind de eindstreep haalt. Het is haar leven in één beeld. De tekst in de kaart: *Wat was je sterk.*

“Je kunt er een boek over schrijven”, zei Gerda geregeld, als ze vertelde over haar leven. Het zou zeker een indrukwekkende biografie worden. Haar wieg stond in de Verkeerde Wereld, de boerderij aan de Binnendams die als het ware de kont tegen de krib gooit en met de schuur aan de weg staat, in plaats van met het woonhuis. Gerda zou in haar leven ook veel dingen anders doen dan de meesten.

Zo ging ze na de ‘spinazieacademie’, zoals ze de huishoudschool steevast omschreef, naar Zwitserland. Ze deed er veel vrienden en kennissen op. Een wereldtijd. Maar de vrije jaren in de Alpen eindigden in een zwangerschap. En de verwekker gaf niet thuis. Haar ouders drongen erop aan dat ze het kind zou afstaan. Maar Gerda zei: “Ik kan nog geen oude krant wegdoen, hoe kan ik dan een kind weggeven?” En ze hield haar zoon. Punt.

Humor

Als alleenstaande moeder had Gerda geen eenvoudig leven. Er moest brood op de plank komen. En dan waren er de blikken en de opmerkingen in het dorp, niet in de laatste plaats van haar eigen familie. Dat heeft haar veel verdriet gedaan. En toch is ze er niet verbitterd door geraakt. Ze is altijd zichzelf gebleven: eigenzinnig en met een uniek gevoel voor humor. Zo zocht en vond ze haar eigen weg, ondanks de tegenwind.

Gerda leerde Piet kennen. Samen maakten ze vele reizen, wandelden ze vierdaagses op zo'n beetje alle continenten en schoten ze tienduizenden foto's en dia's. Zijn ziekte en dood hakten er flink in bij Gerda. Ze voelde zich eenzaam, ondanks de vele mensen om haar heen, die haar geregeld opzochten, opbelden of meenamen.

Gerda was toen al vergeetachtig aan het worden. Haar humor behield ze. Net als haar doorgaans opgeruimde karakter. Ik herinner me een keer dat we na afloop van een kerkdienst koffiedronken met elkaar. Gerda had muntthee, tot haar ontzetting. Dus toen iemand langskwam voor de tweede ronde kreeg ze gewone thee. Aan het zakje zat een labeltje met een vraag: "Wat vind jij het allerbelangrijkste in het leven?" Zonder aarzelen antwoordde Gerda: "Een zonnetje zijn."

En zo hebben we haar herinnerd tijdens de uitvaart op 6 oktober in Giessen-Oudekerk, waarna Gerda is begraven bij Piet en vlakbij haar ouders.

Aries van Meeteren

Leeskring

Dan noem ik hier als laatste de bespreking op **1 december** van *De zwarte het witte hart* van Arthur Japin.

In 1837 worden Kwasi en Kwame, twee Afrikaanse prinsjes, aan koning Willem I geschonken als onderpand voor de illegale slavenhandel van de Nederlandse regering. In Delft worden de zwarte jongens als Hollanders opgevoed. Terwijl Kwasi zich uit alle macht aanpast en een echte Nederlander wil worden, vecht Kwame om zijn Afrikaanse identiteit te behouden en op een dag te kunnen terugkeren naar zijn volk. Jaren later, aan het begin van de twintigste eeuw, kijkt de bejaarde prins Kwasi Boachi vanaf zijn Javaanse theeplantage terug op hun buitengewone levens. Pas dan ontdekt hij het complot waarmee de Nederlandse regering zijn Indische carrière heeft gedwarsboomd.

Op **5 januari** wordt *Amerikaanse Pastorale* besproken van de schrijver Philip Roth.

Een onbetwist hoogtepunt uit het oeuvre van Philip Roth

Semour Levov, bijgenaamd 'De Zweed', is op zijn middelbare school een legendarische sportheld die volwassen wordt in het bloeiende Amerika van na de Tweede Wereldoorlog. Hij trouwt een voormalig Miss New Jersey, erft zijn vaders succesvolle handschoenenfabriek en betreft een schitterend huis. Maar alles wat voor hem van waarde is gaat op een dag in 1968 verloren. Semours geliefde dochter Merry is veranderd van een lief, slim meisje in een norse, fanatiek revolutionaire tiener en zij blijkt verantwoordelijk voor een politiek-terroristische daad. Van het ene op het andere moment verandert Semours verlangen naar een Amerikaanse pastorale in de

aangeboren Amerikaanse razernij. 'De Zweed. In de oorlogsjaren, toen ik nog een jongetje op de lagere school was, was dat een magische naam in onze buurt in New ark, zelfs voor volwassenen voor wie het oude stadsgetto in Prince Street nog maar een generatie geleden was en die nog niet zo vlekkeloos veramerikaniseerd waren dat ze ondersteboven waren van de voortreffelijkheid van een middelbareschoolsportman.'

Het boek *Tegenlicht* van Esther Verhoef is op **2 februari** aan de beurt.

Indringende roman over de verstrekkende gevolgen van een ontregelde jeugd `Verhoef weet steeds weer de juiste toon te treffen om kwaad, verleiding en strijd, maar ook kwetsbaarheid, inkeer en diverse vormen van liefde voelbaar te maken. de Volkskrant `Bestsellerschrijfster Esther Verhoef blijft haar grenzen verleggen. Trouw `Een nieuwe Verhoef is altijd goed nieuws, en het lijkt erop dat ze alleen maar beter wordt. LINDA.

Dan op **2 maart** bespreken we *Het leven speelt met mij* van David Grossmann

Vera groeit op in een welgesteld Joods gezin, maar valt voor Miloš, een arme Servische dorpeling. Samen beleven ze een grootse liefde, versterkt door een misschien nog wel grotere toewijding aan hun geloof in het communisme en een rechtvaardige wereld. Ze nemen deel aan de partizanenstrijd tegen de nazi's en aan het eind van de oorlog wordt hun dochter Nina geboren. Na conflicten tussen Tito en Stalin wordt Miloš onverwacht gearresteerd als verrader. Gedesillusioniseerd pleegt hij zelfmoord in zijn cel. Vera wordt opgepakt en voor een onmogelijke keuze gesteld: Miloš als verrader erkennen en vrijuit gaan, of zelf in een kamp belanden. Vera's liefde voor Miloš gaat boven alles en zij kiest voor hem. Op Goli Otok, een kaal eiland voor de kust, wordt zij drie jaar lang vastgehouden en gemarteld. Haar zesjarige dochttertje blijft alleen achter.

Vera's keuze zou nog generaties lang doorwerken. Op haar negentigste verjaardag stellen haar dochter en kleindochter voor met Vera naar Goli Otok af te reizen om erachter te komen onder welke omstandigheden zij haar dochter destijds in de steek liet. De reis legt de meest tegenstrijdige emoties bloot – angst, liefde en barmhartigheid – die het weefsel van een familie voor altijd kunnen veranderen. Het leven speelt met mij laat zien hoe en waarom wij soms tot de meest onmogelijke beslissingen worden gedreven. Grossman beschrijft als geen ander hoe trouw en politieke ideologie de kern van een gezin kunnen raken en de grens tussen standvastigheid en verraad vervaagt.

Het bezielde landschap

Op **27 april 2023** komt Kick Bras een lezing geven in de Kerk met de Beelden over zijn boek *Het bezielde landschap* (uitgave Skandalon, 2019).

Kick Bras is emeritus predikant van de Protestantse Kerk in Nederland, actief betrokken bij Vacare, platform voor meditatief leven, en als onderzoeker gelieerd aan het Titus Brandsma Instituut te Nijmegen. Hij publiceerde diverse boeken over mystiek en meditatie.

Aan de hand van talloze afbeeldingen zal hij ons meenemen op een indrukwekkende reis door de schilderkunst. Hij bespreekt tal van kunstenaars en laat zien hoe hun weergave van de natuur niet alleen de buitenwereld weerspiegelt, maar vooral ook hun innerlijk landschap.

Voor de agenda!

Weg

Niet altijd wijst de weg zichzelf. Er zijn er die zich verliezen in steeds meer en steeds minder doorzichtige stenige zijpaden, in omhoog en omlaag zonder duidelijk doel, en nog altijd is het een weg, met de sporen die daarop wijzen. Misschien, denk je ergens, halverwege of waar het ook mag zijn, als je in kalme angst meent verdwaald te zijn en zelfs de weg terug nooit meer te zullen vinden, misschien is er een oog dat deze verwarde weg ziet als een rechte lijn, als een pijl, die zonder omhaal afvliegt op het doel. Vertrouw daarom de weg, altijd, want hoe dan ook, hij komt aan, anders was hij er niet.

T. van Deel

‘Je steekt er altijd wat van op!’

Het **Themacafé** is weer in volle gang. Na een wat onregelmatig begin, zijn de bijeenkomsten weer elke tweede donderdag van de maand. En natuurlijk is er koffie met wat lekkers.

Wat staat er op het programma?

8 december: Wat komt er hierna? – gedachten over de hemel
12 januari: Als je het over de duivel hebt – een geschiedenis van het kwaad in eigen persoon
9 februari: Boven is onder ons – vrijzinnig denken in de 21ste eeuw
9 maart: Brood en wijn – van heilig avondmaal tot lentefeest
13 april: De staat Israël – een complex verhaal tussen droom en nachtmerrie
11 mei: De Exodus – van geschiedenis tot archetype

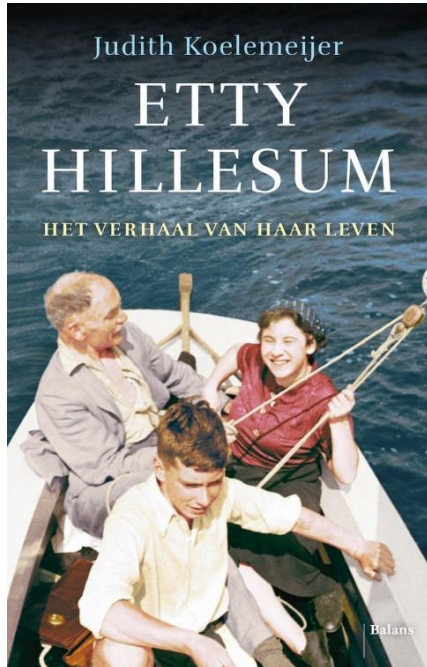
Van harte welkom! We beginnen om 10:00 uur. En het kost niks! Er is wel een potje voor een vrijwillige bijdrage.

Aries van Meeteren

‘Men zou een pleister op vele wonden willen zijn’

Al sinds ik voor het eerst hoorde van haar dagboeken, ben ik gefascineerd door Etty Hillesum (1914-1943). Haar gesprekken met God weten me keer op keer diep te raken. Ze behoren voor mij zonder meer tot de mystieke canon, als er zoiets bestaat. En dan haar onvoorstelbare keuze om, zoals ze het zelf noemde, ‘het lot van haar volk te delen’ en niet onder te duiken... Hoe komt zo’n jonge joodse vrouw daartoe? Haar eigen schriftjes, hoe openhartig ze daarin ook is, geven daar maar tot op zekere hoogte antwoord op. Maar gelukkig is er nu ‘Etty Hillesum; Het verhaal van haar leven’, van Judith Koelmeijer.

Laat ik maar met de deur in huis vallen: wat een verpletterend goede

biografie is dit! Ik heb het toch vrij omvangrijke boek ademloos uitgelezen. Wat een ongelofelijk hoeveelheid werk zit erin! En dat betaalt zich uit. Dichter op de huid van Etty Hillesum kun je niet komen. Ik ben diep onder de indruk van de gelaagdheid die Koelemeijer weet aan te brengen. Waar in sommige levensbeschrijvingen Etty verandert in een heilige, blijft ze bij Koelemeijer een mens van vlees en bloed. Waardoor haar keuzes alleen nog maar meer respect afdwingen.

In de biografie zien we Etty veranderen van een dromer, een

vlinder, een adolescent met een hoofd vol chaos in een meer gefocuste vrouw die weet wat ze wil. Maar Koelemeijer vertelt meer. Niet alleen de enorme invloed van haar therapeut en vriend Julius Spier laat ze overtuigend uitkomen, maar ook die van Etty's joodse achtergrond, haar familie, het stoïcisme van haar vader Louis Hillesum en de mentale 'rarigheid' die de familie in de genen leek te zitten. Haar ene broer was manisch en de andere schizofreen. Telkens als Etty het moeilijk had, was ze bang dat ze aan dezelfde gekte leed als haar broers.

Labels

Wat goed dat Koelemeijer zich niet laat verleiden tot psychologiseren, aangezien ik vermoed dat Etty vandaag de dag haar

schoolcarrière niet zonder de nodige *labels* had kunnen doorlopen. Ze laat de lezer wel zien dat Etty een rusteloze vrouw was, die door haar thuissituatie ankerpunten miste, die ze zocht bij alternatieve vaderfiguren als Pa Han, Spier, of eigenlijk bij praktisch elke man van wie ze dacht iets te kunnen leren. Vriendinnen vertellen later dat Etty niet met elke man naar bed ging, maar wel met elke tweede man. “Een gevaarlijke vrouw”, concludeert een van hen. Dat woord valt later in de biografie nog een keer, maar dan in een heel andere context.

Een constante is verder dat Etty vooral in haar hoofd leeft. Ze observeert, overpeinst, reflecteert, altijd vanuit de positie van buitenstaander. Ze doet niet echt mee. Dat ze zich tijdens de oorlog weet te onttrekken aan het woelen van de wereld is dus zeker niet alleen aan Julius Spier toe te schrijven, die haar leert inkeren en haar haar zielenroerselen laat noteren in schriftjes. Uit alles blijkt dat Etty het zich terugtrekken in zichzelf, in haar *Weltinnenraum*, al heel jong beheerst.

En toch komt er iets nieuws bij gedurende de oorlog. Etty herontdekt God. Ze ontmoet hem als een stem in haar innerlijk die tot haar spreekt. Het is die God die haar rust brengt als om haar heen de wereld woedt. Als Spier haar leert knielen met haar gezicht op haar handen en naar binnen luisteren, vindt ze ‘de hemelen in haar’. Daarbinnen kan niemand haar iets doen. Ook de nazi’s niet. En zo komt ze ertoe om zich niet te verzetten tegen het lot dat de joden te wachten stond. “Ik wil niet uit een soort masochisme beslist mee gaan [naar de kampen] en afgerukt worden van m’n bestaansbasis der laatste jaren, maar ik weet nog niet eens of ik me prettig zou voelen, als ik verschoond bleef van datgene, wat zovelen moeten ondergaan.”

Levensdoel

Etty is ervan overtuigd dat ze hierin haar levensdoel heeft gevonden. Had Spier haar niet steeds voorgehouden dat ze moet worden wie ze is ('werde der du bist')? En ook in het boekje *Levenskunst*, dat Etty en haar vriendin Tide volschrijven met teksten die hen inspireren, lezen we volop over overgave, het zichzelf opzij schuiven, het toekeren van de andere wang en het bereiken van volmaaktheid door lijden. Het zijn inzichten die Etty deels al thuis had opgedaan, in de studeerkamer van haar vader, de classicus, die haast amechtig streeft naar de onverstoorbare staat van de stoïcijnen (en die daar maar zelden in slaagt, zo laat Koelemeijer zien).

Vrienden begrijpen weinig van de keuzes van Etty. Neem Leonie Snatager. Lange tijd zit ze op dezelfde golflengte als Etty, mede door de lessen van Spier die ze samen volgen. Maar waar Etty besluit om niet onder te duiken en het lot van haar volk te ondergaan, haakt Leonie af. "Etty was, achteraf gezien, heel gevaarlijk. Ik zou hier niet zitten, als ik me niet van haar had losgemaakt", zou Leonie achteraf zeggen. Anderen noemen de ideeën van Etty 'schwärmerisch', hysterisch en getuigen van een 'koortsig mensbeeld'. "Maar", zo moeten ze naderhand erkennen, "er was geen vervalsing bij, geen hypocrisie. Zij had haar eigen, bijna mystieke bestemming."

Etty sluit zich aan bij de Joodse Raad, vertrekt naar Westerbork om daar te helpen bij het opvangen van nieuwe kampbewoners die per trein arriveren. Over wat ze daar meemaakt schrijft ze enkele kampbrieven. Haar dagboekantekeningen van die tijd zijn verloren gegaan. Ze heeft de schriftjes bij zich als ze op transport gaat naar Auschwitz, samen met wat Bijbeltjes, haar Russische grammatica en werk van Tolstoj. Over hoe het haar precies is vergaan in Auschwitz weten we niets. Is ze direct vergast of later in het kamp bezweten?

Koelemeijer probeert het te reconstrueren in een huiveringwekkend hoofdstuk, maar uitsluitsel is niet te geven.

Ongrijpbaar

Koelemeijer maakt van Etty geen heilige, maar een kind van een gezin waarin allerlei frustraties, gesneefde levens en psychisch leed bij elkaar komen. Etty vindt haar rust in haar kamertje, aan haar bureau, of geknield, naar binnen luisterend. Ze leeft in haar hoofd, spreekt bedachtzaam en laat zich zelden uit over zichzelf. Zo zwijgt ze tegen anderen over haar vele relaties – ook over die met God. De publicatie van haar dagboeken in 1981, zorgen voor verbazing bij

velen. Haar vriendin Johanna Smelik zegt het woord ‘God’ nooit uit Etty’s mond te hebben gehoord.

Ook voor de lezer houdt Etty iets ongrijpbaars, hoe glashelder Koelemeijer ook schrijft en hoeveel bronnen ze ook aanboort. Daar komt bij dat zo nu en dan blijkt dat Etty de dingen in haar dagboeken mooier voorstelt dan ze vermoedelijk zijn geweest. Ze blijkt, zo vertellen bekenden, soms toch erg geschrokken van ontwikkelingen, die ze in het dagboek vooral gelaten lijkt te ondergaan. Soms dacht ik daardoor: wanneer horen we de authentieke stem van Etty en wanneer die van Etty de literator? En wat is het verschil?

Verder is het een gemis dat we haar dagboeken uit Westerbork niet kunnen lezen. Hoe zou Etty terugkijken op haar keuze om naar kamp Westerbork te gaan om er ‘een pleister op vele wonden te zijn’ en ‘om de dingen op zich te nemen en te lijden’? Heeft ze kunnen vasthouden aan haar geloof in God, de mens en het goede? We weten het niet. Ik hoop het van harte.

Koelemeijer heeft ons met haar biografie veel dichter bij Etty Hillesum gebracht dan haar dagboeken zelf kunnen doen. Etty is er meer mens van geworden. Een mens om van te houden, om je aan te irriteren soms ook, maar bovenal een mens met een bijzondere achtergrond in bizarre omstandigheden die tot adembenemende zinnen komt als: “Wanneer ik sta, in een hoekje van het kamp, mijn voeten geplant op jouw aarde, het gezicht verheven naar jouw hemel, dan lopen me soms de tranen over het gezicht, geboren uit een innerlijke bewogenheid en dankbaarheid, die zich een uitweg zoekt.”

Aries van Meeteren

Ledenvergadering 1 december

Op donderdag 1 december houden wij onze jaarlijkse Algemene Ledenvergadering 's middags om 14.30 uur.

Wij rekenen op uw komst. **De vergaderstukken zijn per e-mail verzonden.**

Kerstdienst 24 december

Om 21.30 vangt de Kerstdienst aan, komt u bijtijds om te genieten van het samenzijn en de mooie kerstboom. Ook vrienden, familie en kennissen zijn van harte welkom. Aries zal voorgaan in de dienst, Anja Breedijk zal de zang begeleiden en Leonie Lanser zal enkele stukken op de piano spelen.

Wij wensen u allen een mooi Kerstfeest!

Kerst

Het was koud, die nacht. Een ijzige wind joeg de sneeuw op en de mensen die nog buiten waren haastten zich. Thuis brandde het vuur in de haard. De tafel was gedekt, de kaarsen waren aangestoken. Het was kerstnacht.

Nog maar één enkele man liep door de verlichte straten. Zijn rug was gebogen en hij liep maar voort door de sneeuw en de kou, zonder zelf te weten waarheen hij ging. Niemand wachtte op hem. Riton had geen familie en geen thuis.

De mensen keken naar hem als hij voorbij ging. Hij lette er niet op. Zonder achterom te kijken, vervolgde hij zijn weg. Hij floot zachtjes voor zich heen en de sneeuwvlokken bleven in zijn baard hangen.

Toch was hij niet alleen in die ijzige nacht... Een hondje liep achter hem aan. Waar kwam hij vandaan? Om zijn nek had hij een halsband met een ster.

Toen Riton het hondje zag, begonnen zijn ogen te stralen. "Ben je verdwaald? Dan kunnen we beter bij elkaar blijven." De hond keek hem aan

Beschut onder de takken van een grote spar pakte Riton een stuk brood uit zijn rugzak en sneed het in tweeën. "Hier!" zei hij met een glimlach. "Het is een mager maaltje voor een avond als deze, maar meer heb ik niet."

Omdat het Kerstmis was vertelde hij een verhaal dat hij als kind heel mooi had gevonden. Daarna floot hij nog wat. Ook de wind floot. Steeds luider en luider, steeds kouder en kouder. "Kom," zei Riton. Hij zette de kraag van zijn oude, versleten winterjas op. "Laten we schuilen in die hut."

Ze zaten daar een hele poos, lekker warm in het stro. Toen klonk er opeens een stem: "Schrik niet en luister. Ik ben geen hond. Ik ben een tovenaar."

"Jij? Een tovenaar?" zei de oude man verbaasd.

"Vanavond heb ik mezelf in een hond veranderd, omdat ik degene die goed voor me zou zijn wilde belonen," zei de tovenaar. "En jij bent de enige die goed voor me was. Om je te bedanken zal ik je liefste wens vervullen. Vertel me wat die wens is."

"Ik wil geen grote dingen en ik heb niets nodig," zei Riton. "Maar ik heb altijd al een hond gewild."

De tovenaar dacht lang na. Was dat Ritons liefste wens? Toen besloot hij dat hij graag de beste vriend van de oude man wilde zijn. En hij gaf voorgoed zijn toverkracht op.

Heel vroeg de volgende ochtend verliet de oude man de hut om verder te trekken. En zijn vriend, de hond, volgde hem.

Oecumenische dienst 15 januari

Na enige jaren lockdown is er nu weer een gezamenlijke dienst van de kerken in Hardinxveld-Giessendam in de Week van het Gebed voor de Eenheid. Het thema borduurt door op het Kerstfeest: LICHT IN HET DUISTER. Het is voorbereid door christenen uit het Midden-Oosten, levend in een regio met spanningen en geweld. U wordt van harte uitgenodigd op 15 januari 2023 om 17.00 uur in de kerk van de PKN in de Stationsstraat.

Gastheer is Wolter Smit en de dienst wordt verzorgd door Carmen Melisant en Aries van Meeteren. Na de dienst is er koffiedrinken en gelegenheid tot contact. Fijn dat het weer mogelijk is.

Expositie AART van BENNEKUM

Kunstenaar (1909-1972)

In de vorige Band stond een uitgebreid stukje over deze plaatselijke kunstenaar. Inmiddels is de expositie door zoon Henk van Bennekum prachtig opgehangen. De werken zijn niet te koop.

De expositie zal buiten kerktijd geopend zijn voor het publiek op de vrijdagen 9 en 16 december en de zaterdagen 10 en 17 december van 13.30-15.30 uur. Dan zal Henk van Bennekum u kunnen rondleiden en over zijn vaders leven en werk vertellen.

Nog in bespreking is het houden van een presentatie op een nader te bepalen avond.

Wij wensen u veel kijkplezier toe.

Vrijzinnigen Nederland

Afd. Hardinxveld-Giessendam

Kerkgebouw: Peulenstraat 167, geen postadres, geen telefoon
Postadres: Groot Veldsweer 55, 3371 CB Hardinxveld-Giessendam

E-mail: info@kerkmetdebeelden.nl
Website: www.kerkmetdebeelden.nl
Voorganger: Dr. A.P.B. Van Meeteren, Rivierdijk 523, 3361 AM
Sliedrecht. tel. 06 2625 8184 alleen overdag, behoudens
noodgevallen
avanmeeteren@kerkmetdebeelden.nl

De Band: Tilly de Groen, Groot Veldsweer 55, 3371 CB,
tel. 06-37374559, tilly@degroen.eu

Kopij data: 20 november, 20 februari, 20 mei, 20 augustus

Aandachtscommissie: Mw. A.E. Kazen-van Dijk, Zwaanswal 139, 4201 MN
Gorinchem, Tel. mobiel 06-8333 4406

BESTUUR:

Voorzitter: Dhr. C.G. Verdoorn, Kerkweg 30, 3371 AG HaGi, tel. 06-51614974, e-mail jasbas@upcmail.nl

Secretaris: Dhr. Z. Albada, Arkelse Onderweg 116, 4206 AH
Gorinchem, tel. 06-5174 3468, e-mail z.albada@gmail.com

Administrateur/
penningmeester: Dhr. K. Bohré, Pauwtjesmolen 4, 3371 RM, tel. 06 28445144
Rekeningnummer **NL11 RABO 0325 0333 74**
ten name van de penningmeester NPB.

Leden: Mw. T. Keizer-Trapman, Rivierdijk 646, 3371 EE, tel. 0184-612002
Mw. A.E. Kazen-van Dijk, Zwaanswal 139, 4201 MN
Gorinchem, tel. 06 8333 440

Vroege ochtend aan de Merwede

*een prikkelende atmosfeer
de hemel blauw
met strepen wolken
en waar de zon opgaat*

*een helder rood
de maan, een sikkel nu
spoedt zich naar de einder
voor 't eerst mijn wanten aan
de vorst heeft intrede gedaan
kleurt wit wat rest van planten*

*en duizend ganzen stijgen op
gegak heerst in de lucht
de massa en de achterblijvers
ze trekken hier hun baan
- vervolgens -
betrekkelijke stilte*

*het zacht gebrom van binnenvaart
maar toch vooral
geklots van water - allerlei vogelgeluid
de dag begint*

*in 't riet naast de rivier
is nu een pad gemaaid
en ik loop langs 't
weerbarstige basalt
tot de volgende trap -
ga de dijk op, de dag in*

Mathilda de Groen

Vroege ochtend aan de Merwede

*Wij wensen u allen een mooi Kerstfeest
en alle goeds in het nieuwe jaar!*